

Ni tiltak for å gi alle unge en trygg jobb

Alle som kan og vil jobbe, fortjener muligheten til det. Trygge jobber og en lønn å leve av er avgjørende for den enkeltes frihet og for fellesskapet. Arbeid til alle er jobb nummer en!

I dag står titusenvise av unge mennesker utenfor arbeidslivet. En av fire arbeidsledige er unge. De siste åtte årene er antallet unge uføre doblet. Over 100.000 under 30 år er verken i jobb, i utdanning eller i opplæring. 60.000 av disse er heller ikke på noen form for inntektssikringsordning eller tiltak. Samtidig skriker arbeidslivet etter arbeidskraft. Det er en fallitterklæring for samfunnet.

Arbeiderpartiet vil at unge ikke skal stå alene, de skal vite at de har fellesskapet i ryggen. Vi lanserer derfor en ambisiøs 9-punkts-plan med våre viktigste tiltak for å sikre alle unge en plass i et trygt arbeidsliv.

Vi skal sørge for en mer praktisk skole med flere lærere hvor utfordringer knyttet til psykisk helse gripes tak i tidlig og koordinert. Vi skal sikre et NAV med mer tid og ressurser til å oppsøke unge og vi satser på tiltak fagfolk og arbeidslivet står bak for å få unge i jobb, som tettere oppfølging og lønnstilkudd. Og ikke minst: der høyreregjeringen anerkjenner det uorganiserte arbeidslivet, vil vi gjennomføre en storrengjøring i arbeidslivet slik at nye arbeidsplasser etter koronapandemien blir hele faste, stillinger, ikke basert på import av arbeidskraft, innleie og midlertidighet.

Denne 9-punkts-planen innebærer et rungende nei til høyresidens løsninger. Nei til kutt i trygdeytelser. Nei til skattekutt til de med mest fra før. Nei til læreplass på skolen for yrkesfagelever som virkelig trenger å komme seg ut i arbeidslivet for å fullføre videregående skole. Og nei til høyresidens prioriteringer. Det sier mye om de siste åtte årene at budsjettet til Arbeids- og sosialdepartementet for å få folk i jobb faktisk var lavere rett før koronakrisen inntraff enn i 2013.

I stedet satser vi på tiltak basert på kunnskap om hva som virker for å få unge i jobb og vi bygger på erfaringer fra mange Arbeiderparti-styrte kommuner og fylker. De har vist at læreplass til alle eller strenge krav ved offentlige tilbud er mulig – om den politiske viljen er sterk nok.

Arbeid til alle er jobb nummer en for Arbeiderpartiet. Det løftet går ikke minst til dere som er unge.

Godt valg!

Jonas Gahr Støre

Arbeiderpartiets plan for å få unge i jobb

EN SKOLE HVOR ALLE BARN KAN LYKKES OG FÅR RASKERE HJELP MED PSYKISKE UTFORDRINGER:

1. TIDLIG INNSATS, TETTERE OPPFØLGING OG MER PRAKTISK LÆRING

Unge mennesker som ikke fullfører videregående skole sliter med å skaffe seg jobb. Arbeiderpartiet vil gjøre kampen mot frafall til jobb nummer en i skolen. Vi må få slutt på «vente og se-holdningen», ungdom må få hjelp lenge før de faller ut av videregående skole.

Arbeiderpartiet vil:

- Ansette *flere lærere* og stanse veksten i ufaglærte lærere i skolen slik at det blir flere lærere med mer tid til å gi hjelp til elever som sliter og som trenger tett oppfølging.
- Innføre en *lese-skrive-regne-garanti* og sikre at innsatsen for å hindre frafall i skolen starter så tidlig som mulig.
- Sørge for *mer praktisk læring* i skolen for å øke læringen og redusere frafallet blant elever som sliter med kun teoretiske læringsmetoder.

2. LÆREPLASS TIL ALLE OG OPPTRAPPING AV HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

Frafallet i skolen er spesielt høyt innenfor yrkesfagene. En av de viktigste årsakene til at yrkesfagelever faller fra er mangelen på læreplasser. Arbeiderparti-styrte fylker som Nordland har vist at med politisk vilje er det mulig å sikre læreplass til alle. Arbeiderpartiet vil legge frem opptrappingsplaner for nye studieplasser for hele landet på universiteter, høyskoler og fagskoler, og prioritere utdanninger innen viktige yrker der det mangler tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft.

Arbeiderpartiet vil:

- I løpet av stortingsperioden innføre en *læreplassgaranti* som sikrer at alle elever som er kvalifisert, får læreplass og si nei til høyresidens forslag om å la elevene gå i lære på skolen i stedet for i en lærebedrift.
- Stille *strengere krav til læreplasser i statlige virksomheter*, jobbe for at alle kommuner tilbyr minst tre lærlingplasser per 1000 innbyggere, og stille krav om lærlinger ved alle offentlige innkjøp.
- Bygge ferdig yrkesveien i utdanningssystemet gjennom *opptrapping av høyere yrkesfaglig utdanning*.

3. KRAFTTAK FOR Å HJELPE UNGE SOM SLITER MED PSYKISKE UTFORDRINGER

Psykiske lidelser er i økende grad grunnen til at unge faller utenfor utdanning og arbeidsliv, og Arbeiderpartiet vil ha et krafttak for de unges psykisk helse. Det er avgjørende å sikre en bedre samordning av tjenestene i helsesektoren, NAV og utdanningssystemet, slik at unge gis en helhetlig oppfølging tilpasset den enkelte.

Arbeiderpartiet vil:

- *Styrke skolehelsetjenesten.*
- Prioritere de unge innen psykisk helsevern og sørge for tilgjengelig psykisk helsehjelp og *lavterskeltjenester uten krav om henvisning i alle kommuner.*

- Få på plass et mer forpliktende samarbeid mellom bostedskommunen og den videregående skolen slik at ungdom som sliter med å mestre skolehverdagen møter bedre koordinert hjelp fra skolen, hjemkommunen, NAV og helseapparatet.

ET NAV MED MER TID OG RESSURSER:

4. ET OPPSØKENDE NAV

NAV mangler i dag ansatte og ressurser til å hjelpe unge. Over 60.000 av de unge som står uten jobb eller utdanning, er i dag passive og utenfor ordninger og tiltak. I dag går unge passive for lenge mens problemene vokser: Vi kan ikke vente til ungdommen tropper opp på NAV – vi må oppsøke dem tidligere og støtte dem inn i fagopplæring eller ut i jobb. Skal vi lykkes med å få flere unge i jobb må NAV ha tilstrekkelig med ressurser til å kunne gi en nær og tett oppfølging av unge arbeidsledige over tid.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for at NAV/Oppfølgingstjenesten oppsøker ungdom under 30 år som står utenfor jobb, utdanning og arbeidstrening. I dag har Oppfølgingstjenesten bare ansvaret opp til 21 år.
- Sørge for at NAV er mer tilstede på skolene, bidrar til tettere samarbeid mellom skoler og arbeidsliv, og synliggjør jobbmuligheter i det lokale arbeidsmarkedet.

5. TETTERE OPPFØLGING FRA NAV SLIK AT FLERE KOMMER I JOBB ELLER INN I FAGOPPLÆRING

I stedet for kutt i sosiale ytelser til unge som vi har sett de siste åtte årene trenger vi et fellesskap som bidrar til å hjelpe unge inn i arbeidslivet. Vi vil bruke ressurser på tiltak som faktisk fungerer.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke NAV permanent med flere ungdomsveiledere og ungdomsteam slik at det blir færre brukere per ansatt som dermed kan gi tettere og mer spesialisert individuell oppfølging.
- Øke bruken av opplæring, særlig den som gir fagbrev arbeidslivet trenger
- Øke bruken av lønnstilskudd og sørge for at Nav prioriterer avtaler med bedrifter som uttrykker et klart mål om at personer på lønnstilskudd skal bli fast ansatt. Satse på kvalifiseringsprogrammet, og innføre rett til meningsfylt aktivitet som kvalifiserer for arbeid for alle sosialhjelpsmottakere opp til 30 år.

6. JOBBGARANTI FOR NYE MOTTAKERE AV UFØRETRYGD OG ARBEIDSAVKLARINGSPENGER

De siste årene er antallet unge uføre doblet. Altfor mange unge mennesker som kan jobbe noe, får i dag ikke muligheten.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre at personer ikke faller ut av ordningen med arbeidsavklaringspenger fordi de ikke er avklart innen AAP-perioden er utløpt.

- Innføre en aktivitetsreform for nye mottakere av arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd slik at de som kan jobbe, gis en *jobbgaranti* som sikrer reell mulighet til å kombinere trygd og arbeid.
- Innføre et *prøveprosjekt med jobbgaranti for utviklingshemmede under 30 år*. Vi vil se på muligheter for mer fleksibilitet i arbeidsmarkedstiltakene og gi arbeidsmarkedsbedriftene større tillit til å tilpasse opplegg til den enkeltes forutsetninger, med tydelige forventinger om at alle skal kunne jobbe så mye som de har mulighet til.

FLERE JOBBER FOR DE UNGE I ET MER SERIØST ARBEIDSLIV:

7. SKAPE FLERE JOBBER

Unge må rustes til å kunne få seg en jobb men vi trenger også flere jobber for unge. Det må skapes flere arbeidsplasser.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomføre Arbeiderpartiets *planer for vekst og verdiskaping* som bygger på regionale fortrinn slik at det skapes flere arbeidsplasser i hele landet og unge får tilgang til relevante jobber der de bor.
- Utforme *offentlige oppdrag*, særlig innen bygg og anlegg, slik at flere regionale og lokale aktører med faste ansatte, fagarbeidere og lærlinger kan konkurrere om oppdragene.
- Støtte oppunder kommunale tiltak som gir unge *sommerjobb* og en første jobberfaring.

8. STILLE KRAV TIL OFFENTLIGE VIRKSOMHETER OG BEDRIFTER OM LÆRLINGER OG INKLUDERING AV UNGE

Under koronakrisen har samfunnet stilt opp storstilt for å redde næringsliv og arbeidsplasser. Etter koronakrisen må næringslivet stille opp sterkere for å bidra til å sikre alle unge jobb. Vi trenger en bedre og mer forpliktende samfunnskontrakt mellom næringslivet, fagbevegelsen og det offentlige for å få flere unge i jobb og lære plass til alle. Arbeiderpartiet vil bruke det offentliges makt til å stille krav der det er mulig, både til statens egne virksomheter og næringslivet.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for *krav om læreplasser og inkludering i oppdragsdokumenter* eller tilsvarende for store offentlige virksomheter. Dette gjelder for eksempel for universiteter og høyskoler, sykehus og statlige selskaper.
- Gjeninnføre *krav om lærlinger, videreforedling og forskning og utvikling* for de største aktørene innen *havbruk*.
- Sette fokus på lærlinger og inkludering i nye *klimapartnerskap* med næringslivet.
- Gjøre forsøk med krav om inkludering av unge og andre utsatte grupper som *en del av offentlige anbud*.

9. STORRENGJØRING I ARBEIDSLIVET

Når de unge skal inn i arbeidslivet skal de møtes av arbeidsgivere som tilbyr et trygt og rettferdig arbeidsliv, hele og faste stillinger, og en lønn å leve av. Vi må sikre at nye arbeidsplasser etter koronapandemien blir hele

faste, stillinger som reduserer arbeidsledigheten i Norge, slik at behovet for arbeidskraft ikke først og fremst løses gjennom import av arbeidskraft, innleie og midlertidighet.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre en *nasjonal seriøsitetsmodell for offentlige anskaffelser* («Norgesmodellen») med krav til faste ansatte, fagarbeidere og lærlinger samt begrensninger i antall underentreprenører.
- Styrke *retten til hele og faste stillinger i lovverket*, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelse og forby innleie som presser ut faste stillinger.
- Tydeliggjøre *arbeidsgiveransvaret i arbeidsmiljøloven* og stramme inn på muligheten til å omgå arbeidsgiveransvaret ved å organisere ansatte i egne selskaper, slik som enkeltpersonforetak eller ulike driftsformer som plattformøkonomi og franchise.

Arbeiderpartiet